

**67. koncertní
sezona
2022/2023**

**Asie
Rodinné abonmá
3 | 12 | 2022**

LÉO DELIBES

Lakmé, předehra k opeře

CARL NIELSEN

Aladdin, suita ze scénické hudby op. 34
3. Hinduistický tanec

GERHARD STENGERT

Klangwelten (Světy zvuků), sextet pro bicí

MAURICE RAVEL

Ma mère l'Oye (Má matka husa), suita
3. Laideronnette, Impératrice des Pagodes (Šeredka,
vládkyně pagod)

YASUSHI AKUTAGAWA

Triptyque pro smyčce
1. věta, Allegro

GIACOMO PUCCINI

Madama Butterfly
předehra ke 3. dějství opery

KOSAKU YAMADA

Akatombo (Červená vážka)

JOE HISAISHI

Merry Go Round of Life z filmu Zámek v oblacích
(Howl's Moving Castle)

moderátoři **Kristýna Drážilová** a **Josef Škarka**
Lukáš Krejčí, **Radek Tomášek**, **Petr Hladík**,
Tomoe Sonoda, **Maximilian Jopp** bicí nástroje
režie **Rudolf Chudoba**
Filharmonie Brno
dirigent **Chuhei Iwasaki**

ilustrace **Miroslava Provazníková**

O skladbách a skladatelích

napsal Vítězslav Mikeš

Léo Delibes (1836–1891), francouzský skladatel období romantismu, zkomponoval operu o indické, bráhmanské kněžce Lakmé na libreto Edmonda Gondineta a Philippa Gilla podle románu Rarahu Pierra Lottiho, ve své době velice slavného. Světová premiéra opery

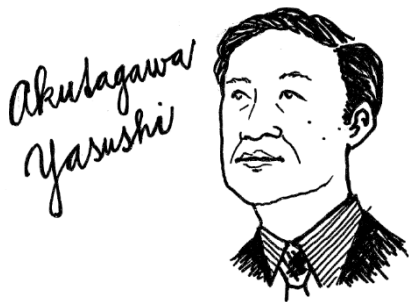
Lakmé se uskutečnila 14. dubna 1883 v pařížské Komické opeře a pro svou oblíbenost zde zůstala na repertoáru po osmdesát let. Exotická tematika hinduismu, převtělování duší, kastovnícké vztahy východní civilizace, inkarnace indických bohů byly tehdy v koloniální Francii velice módní. Příběh vypráví o zapovězené lásce britského důstojníka k chrámové tanečnici Lakmé, která patřila do nejvyšší bráhmanské kasty. Tím bylo narušeno pravidlo, podle něhož se mohou brát mezi sebou jen příslušníci určité kasty.

V roce 1908 napsal francouzský skladatel **Maurice Ravel** (1875 až 1937) pro děti svého přítele Godebského čtyřruční klavírní album

na pohádkové náměty. Jeho název **Moje matka Husa** může působit poněkud bizarně, nikoli však

ve Francii, kde ho každý zná z klasické knížky pohádkáře Perraulta (*Pohádky mé matky Husy*, 1627). Čtyři léta nato skladatel všech pět čísel zinstrumentoval pro orchestr, doplnil dalšími dvěma (úvodními) a spojil mezihrami na nevelký balet. Na koncertních pódíích se však častěji setkáváme s baletní suitou. Její třetí část – **Šeredka, vládkyně pagod** – je v baletu uvedena poetickou pasáží: *Svlékla se a vstoupila do lázně. Ihned se daly velké a malé pagody do zpěvu a hry na nástroje; některé měly teorby zhotovené z ořechových skořápek, jiné zas violy vyrobené ze skořápek mandlových, protože bylo třeba přizpůsobit nástroje jejich velikosti.* Představu mnohohlasého koncertu drobounkých nástrojů rozehrává tu celý orchestr v křehce znějící pásmu barvitých figurací a exotických motivků.

Japonský skladatel a dirigent **Yasushi Akutagawa** (Jasuši Akutagawa, 1925 až 1989) se narodil do rodiny spisovatele Ryūnosuke Akutagawy, otce japonské povídky. V roce

1954 se ilegálně dostal do tehdejšího Sovětského svazu (v té době Japonsko neudržovalo se SSSR diplomatické vztahy), spřátelil se s Dmitrijem Šostakovičem, Aramem Chačaturjanem či Dmitrijem Kabalevským a stal se jediným japonským skladatelem, jehož díla byla v té době v Sovětském svazu oficiálně publikována.

Ostatně v jeho hudbě se odrážejí zjevné vlivy ruských/sovětských skladatelů – Šostakoviče, Prokofjeva, Stravinského, jak dokazuje i ***Triptyque*** (Triptych) pro smyčcový orchestr z roku 1953, nejznámější a nejhranější Akutagawova skladba.

Carl Nielsen (1865–1931) se narodil jako sedmé ze dvanácti dětí svých rodičů ve vesničce Nørre-Lyndelse na ostrově Fyn, jen pár kilometrů jižně od Odense; v Nielsenově dětství se tam konaly místní lidové slavnosti, na nichž jeho otec hrál na housle a kornet a on sám, jakmile toho byl schopen, rovněž na housle. Byly to pro něj hluboké zážitky, které na něj působily po celý život, jak později vzpomínal ve své autobiografii nazvané *Mé dětství*.

Nielsen vystudoval hru na housle na konzervatoři v Kodani a získal místo člena Královského orchestru. Na svých cestách po Evropě poznal dánskou sochařku Anne Marii Brodersenovou, s níž se v roce 1891 (ve Florencii) oženil a vrátil se do Kodaně, kde se pozvolna začal prosazovat jako skladatel. Od roku 1901 dokonce pobíral pravidelný státní finanční příspěvek. Jeho skladatelské renomé rostlo natolik, že se oslavy jeho šedesátin v roce 1925 staly celonárodní záležitostí a pohřeb o šest let později národním smutkem. Nielsenova žena pak byla vyzvána, aby vyhotovila sochu svého muže; ztvárnila jej jako malého vesnického pasáčka hrajícího na píšťalu a hledícího do tajemných dálek.

Nielsen napsal hudbu k inscenaci divadelní hry ***Aladdin*** Adama Oehlenschlägera roku 1919. Inscenace v Královském dánském divadle v Kodani se na repertoáru dlouho neudržela, avšak

Nielsen ze své hudby vytvořil suitu, která se dočkala mezinárodního úspěchu.

Gerhard Stengert (1962) je německý hráč na marimbu a skladatel narozený v dolnosaském městě Dinklage. Jeho tvorba je ve většině případů určena bicím nástrojům a skladba **Klangwelten** (Zvukové světy) z roku 2003 není výjimkou: je napsána pro šest hráčů, kteří hrají na marimby, vibrafony, zvonkohru, djembe, tom-tomy a další bicí nástroje.

Giacomo Puccini (1858–1924) zaujal už jako šestnáctiletý místo varhaníka v rodné Lucce, které zastávalo několik generací jeho přímých předků;

neodolal však světu opery a po dodatečném studiu milánské konzervatoře vzbudil v roce 1884 pozornost jednoaktovkou *Le Villi*. Skutečný (a pak už trvalý) úspěch se však dostavil teprve po dalších devíti letech, vyvolán operou *Manon Lescaut* podle románu abbé Prévosta. Tři roky po *Manon* – 1896 v Turíně – nastoupila cestu za světovým úspěchem *Bohéma*, následovaná dalšími nesmrtelnými díly *Tosca* (1900), *Madama Butterfly* (1904) či *Turandot* (1924).

Na přelomu 19. a 20. století byla Evropa fascinována orientálními kulturami, a tak nepřekvapí, že když Puccini zhlédl v Londýně divadelní hru amerického dramatika Davida Belasca (vytvořenou

podle románu Johna Luthera Longa) o nešťastné lásce mladičky japonské gejši Čo Čo San (zvané Motýlek – Butterfly) k americkému námořnímu důstojníkovi F. B. Pinkertonovi, rozhodl se ji zhudebnit. Volba cizokrajné látky pro operu **Madama Butterfly** (premiérovanou v únoru 1904 v milánské La Scale) jej přiměla ke studiu japonské tradiční hudby, které při kompozici bohatě zužitkoval. K původně dvouaktovému dílu se několikrát vrátil, aby je přepracoval, a teprve později jí vtiskl definitivní tříaktovou podobu.

Kosaku Yamada (1886–1965) byl japonský skladatel a dirigent. Hudební vzdělání získal v Tokiu a Berlíně. Zanechal po sobě rozsáhlý skladatelský odkaz, z něhož se největšího ohlasu dostalo písňové tvorbě. **Červená vážka** (Akatombo) patří k jeho nejpopulárnějším písním. Vznikla roku 1927 na text, jehož autorem je básník Rofu Miki a který líčí nostalgickou vzpomínku muže na to, jak jako malý chlapec nesoucí se na ramenou starší sestry pozoroval při západu slunce japonskou červenou vážku.

Japonský skladatel, dirigent a klavírista **Joe Hisaishi** (Džó Hisaiši) se narodil roku 1950 v Naganu jako Mamoru Fujisawa. Pseudonym si v začátcích své kariéry zvolil podle svého oblíbeného amerického hudebníka Quincyho Jonese pojaponštěním jeho jména. Hisaishi proslul zejména jako autor filmové hudby. Je podepsán

pod zhruba osmi desítkami snímků; na výsluní jej vynesla zejména dlouholetá spolupráce s legendárním tvůrcem animovaných filmů (tzv. anime) Hayaem Miyazakim (Hajaem Mijazakim), počínaje režisérovyým celovečerním debutem *Naušika z Větrného údolí* (1984) přes filmy jako *Můj soused Totoro* (1988) či *Princezna Mononoke* (1997) až po jeho poslední počín *Zvedá se vítr* (2013). Do této řady spadá také film *Zámek v oblacích* z roku 2004, ve kterém zní mimo jiné Hisaishiho slavný valčík ***Merry-Go-Round***.

